

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta ilmastotoimia koskevan sosiaalirahaston perustamisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta ilmastotoimia koskevan sosiaalirahaston perustamisesta (U 61/2021 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Elina Vaara, ympäristöministeriö
- apulaisosastopäällikkö, EU-asioiden alivaltiosihteeri Satu Keskinen, valtioneuvoston kanslia
- budjettineuvos Panu Kukkonen, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Vesa Kulmala, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Valtteri Härmälä, liikenne- ja viestintäministeriö
- panelisti Paula Kivimaa, Suomen ilmastopaneeli
- ilmasto-asiantuntija Pauliina Jalonen, Suomen Kuntaliitto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- työ- ja elinkeinoministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- Suomen Yrittäjät ry
- Vuokralaiset VKL ry
- WWF Suomi

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Amnesty International, Suomen osasto ry

Valiokunnan lausunto YmVL 34/2021 vp

VALTIONEUVESTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Osana 55-valmiuspakettia komissio antoi ehdotuksen EU:n päästökauppadirektiivin muuttamiseksi (COM (2021) 551 final). Ehdotuksella kiristettäisiin EU:n päästökauppaa ja laajennettaisiin päästökauppajärjestelmän soveltamisalaa uusilla sektoreilla. Olemassa olevan päästökaupan rinnalle komissio esittää uutta, erillistä päästökauppajärjestelmää, joka koskisi rakennuksissa ja tieliikenteessä käytettäviä fossiilisia polttoaineita (jäljempänä uusi päästökauppa). Ehdotus tästä uudesta päästökaupasta on sisällytetty ehdotukseen päästökauppadirektiivin muuttamisesta (COM (2021) 551 final). Ehdotuksen mukaan tieliikenteen ja nykyisen päästökaupan ulkopuolella oleva rakennusten lämmityksen kasvihuonekaasupäästöt säilyisivät edelleen päästökaupan ulkopuolisella niin kutsutulla taakanjakosektorilla.

Päästökaupan laajentamisesta aiheutuvien negatiivisten vaikutusten epätasaisen kohdentumisen korjaamiseksi ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vahvistamiseksi, komissio antoi ehdotuksen (COM (2021) 568 final) uuden ilmastotoimia koskevan sosiaalirahaston Social Climate Fund, myöhemmin rahasto) perustamisesta.

Valtioneuvoston kanta

55-valmiuspaketista julkaistun komission tiedonannon E-kirjeen käsittelyn yhteydessä EU ministerivaliokunta (3.9.2021) linjasi, että Suomi on osana Euroopan unionia sitoutunut Pariisin ilmastopöytäkirjaan. Tavoite edellyttää pitkän aikavälin ilmastotoimien rakentamista siten, että EU:n hiilineutraalius saavutetaan sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla ennen vuotta 2050. Osana tätä tavoitetta valtioneuvosto pitää tärkeänä, että 55-valmiuspaketista käytävien neuvottelujen lopputuloksena kokonaisuudessaan saavutetaan vuodelle 2030 asetettu vähintään 55 % ilmastotavoite, joka voidaan myös ylittää.

Valmiuspaketin ehdotuksilla on lukuisia ristikkäisvaikutuksia, ja valtioneuvosto korostaa, että valmiuspaketin kunnianhimoitason ylläpitäminen kokonaisuutena tulee varmistaa.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että neuvottelut edistyvät ripeästi, jotta toimeenpanolle jää riittävästi aikaa. Samalla valtioneuvosto korostaa, että 55-valmiuspaketti myös ohjaa EU:n siirtymää kohti ilmastoneutraalia taloutta. Siirtymä tulee toteuttaa sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä, vaikuttavalla ja kustannustehokkaalla tavalla huomioiden luontokadon ehkäisyyn, digitalisaatioon sekä siirtymän oikeudenmukaisuuteen liittyvät näkökohdat.

Valtioneuvosto arvioi ehdotuksia kansallisen ja eurooppalaisen kokonaisedun näkökulmasta. Ilmastovaikutusten lisäksi ehdotusten tulee monipuolisesti huomioida vaikutukset muun muassa kilpailukykyyn, valtion tulokertymään ja Suomen maksuihin EU:lle. Lisäksi on tärkeää systemaattisesti arvioida päätösten vaikutuksia kansalaisten hyvinvointiin.

Valtioneuvosto korostaa yleisellä tasolla, että siirtymä hiilineutraaliin yhteiskuntaan tulee tehdä sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisella tavalla. Ilmastopolitiikan yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden kannalta on tarpeen, että ilmastotoimien mahdollisia haitallisia tulonjakovaiku-

Valiokunnan lausunto YmVL 34/2021 vp

tuksia kompensoidaan etenkin pienituloisille ja haavoittuvassa asemassa oleville. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komissio kiinnittää huomiota ilmastotoimien oikeudenmukaiseen toteutumiseen. Valtioneuvosto suhtautuu kuitenkin erityisen kriittisesti kotitalouksille maksettaviin suuriin tulotukiiin EU:n talousarviosta ja painottaa päällekkäisten kompensatiojärjestelmien välttämistä.

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti positiivisesti esitykseen tieliikenteen ja rakennusten lämmityksen päästöt kattavasta uudesta EU-laajuisesta päästökaupasta, Valtioneuvoston tarkempi kanta päästökauppadirektiivin uudistamiseen on esitetty erillisessä U-kirjeessä (U 60/2021 vp).

Valtioneuvosto ei kuitenkaan pidä tieliikenteen ja rakennusten uuteen päästökaupparjestelmään kytkeytyvää komission ehdotusta ilmastotoimien sosiaalirahastosta tarkoituksenmukaisena ja suhtautuu siihen erityisen kriittisesti.

Mikäli 55-valmiuspaketin toteutuminen tai Suomen tavoitteisiin nähden riittävän kunnianhimoisen kokonaisuuden saavuttaminen edellyttäisivät myöhemmässä vaiheessa lisäarviointia, valtioneuvostolla on valmius tarkastella vaihtoehtoja, jotka mahdollistavat eduskunnan kantojen ja Suomen ilmastopoliittisten tavoitteiden mukaisen ratkaisun. Valtioneuvosto katsoo, että mahdollisiin ratkaisuihin liittyy useita selvitystä ja arviointia vaativia seikkoja, joita on mahdollista arvioida vasta myöhemmissä vaiheissa.

Huomioita komission ehdotuksen sisältöön liittyen

Valtioneuvosto suhtautuu kriittisesti EU:n budjetin omien varojen käyttämiseen uuden ilmastotoimia koskevan sosiaalirahaston rahoittamisessa. Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti komission ehdottamaan rahaston suureen kokoon, ottaen huomioon vasta sovitun monivuotisen rahoituskehityksen ja elpymisvälineen huomattavat lisäpanostukset ilmastotoimiin. Näiden lisäpanostusten mahdollinen osittainen uudelleen kohdentaminen erityisesti sosiaalirahaston tavoitteiden toteuttamiseen edellyttää lisäselvitystä. Lisäksi valtioneuvosto suhtautuu erityisen kriittisesti komission ehdottamaan lähtökohtaan, jonka mukaan rahaston perustaminen edellyttäisi voimassa olevan EU:n monivuotisen rahoituskehityksen avaamista ja huomattavaa kasvattamista, ja jolla tehtäisiin ennakkollisia sitoumuksia EU:n tulevalle rahoituskehyskaudelle vuoden 2028 jälkeen.

Valtioneuvosto suhtautuu erityisen kriittisesti ehdotukseen sisältyvään mahdollisuuteen rahoittaa suoria tulotukia EU:n talousarviosta, jolloin EU toimisi jäsenvaltioiden rinnalla suorien sosiaalietuuksien rahoittajana. Valtioneuvosto katsoo, että jäsenvaltioiden tulee ensisijaisesti vastata perusturvan vähimmäistasosta sosiaaliturva- ja -huoltojärjestelmien osana.

Valtioneuvoston alustavan arvion mukaan rahaston perustamiseksi tarvittavat oikeusperustat on asianmukaisesti valittu. Valtioneuvosto katsoo, että ehdotetut oikeusperustat sinällään mahdollistavat sellaisen rahaston perustamisen, jonka avulla pyritään unionin ilmastotavoitteiden saavuttamiseen, jonka tavoitteena on edistää siirtymistä ilmastoneutraaliuteen ja vähentää riippuvuutta fossiilista polttoaineista, ja jolla annetaan jäsenvaltioille niiden omia toimia täydentävää taloudellista tukea toimenpiteiden ja investointien rahoittamiseksi mm. seuraavilla aloilla: energiatehokkuus, rakennusten perusparannukset, kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen sekä päästö-

Valiokunnan lausunto YmVL 34/2021 vp

tön ja vähäpäästöinen liikkuminen ja liikenne. Jatkokäsittelyssä on kuitenkin vielä erikseen oikeudellisesti arvioitava sitä, mahdollistavatko ehdotetut oikeusperustat myös ehdotuksen 3 artiklan 2 kohdan ja 6 artiklan 1 kohdan mukaisen tilapäisen suoran tulotuen kompensoinnin jäsenvaltioiden haavoittuville kotitalouksille ja liikenteen käyttäjille.

Valtioneuvosto pitää komission ehdottamia varojenjakokriteerejä ja niiden keskinäisiä painotuksia Suomen kannalta epäedullisina ja osin epätarkoituksenmukaisina suhteessa rahaston tavoitteisiin.

Valtioneuvosto katsoo, että neuvoston roolia kansallisten suunnitelmien hyväksymisessä tulee pyrkiä vahvistamaan. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että asetusehdotuksella siirretäisiin komissiolle säädösvaltaa antaa delegoituja säädöksiä asetuksen täydentämiseksi. Yleisenä huomiona valtioneuvosto pitää tärkeänä, että toimivallan siirrot määritellään täsmällisesti ja tarkkarajaisesti.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti siihen, että suunnitelmien toimeenpanossajäsenvaltioiden edistymistä seurataan kansallisten ilmasto- ja energiasuunnitelmien päivittämisen yhteydessä. Tämä vähentää myös hallinnollista taakkaa. Jatkovalmistelussa valtioneuvosto kiinnittää huomiota ehdotetuilla toimilla saavutettavaan EU-tason lisäarvoon, kustannustehokkuuteen, sosiaaliseen ja alueelliseen oikeudenmukaisuuteen sekä hallinnolliseen taakkaan.

Omien varojen järjestelmän kehittämisestä

Valtioneuvosto suhtautuu avoimesti ja rakentavasti EU:n omien varojen järjestelmän, eli rahoituskehityksen tulopuolen, kehittämiseen ottaen huomioon myös elpymisvälineen rahoittamiseen liittyvät näkökohdat. EU:n omia varoja kehittämällä voidaan esimerkiksi vähentää elpymisvälineen takaisinmaksusta jäsenvaltioille aiheutuvaa maksuosuutta.

Lisäksi EU:n rahoitusta koskevia uudistuksia tehtäessä valtioneuvosto pitää tärkeänä mahdollisten uudistusten yhteyttä unionin keskeisiin tavoitteisiin, kuten ilmastonmuutoksen torjuntaan.

EU:n rahoitusjärjestelmän jatkokehittämisen, mukaan lukien uusien omien varojen lähtökohtana tulee olla, etteivät järjestelmään tehtävät muutokset suhteettomasti lisää Suomen maksutaakkaa tai aiheuta muuten kohtuuttomia lisäkustannuksia Suomen kansantaloudelle ja talouden toimijoille. EU:n rahoituslähteitä koskevien päätösten tulee kuulua jatkossakin jäsenvaltioille.

Valtioneuvosto tarkastelee 55-valmiuspaketin kokonaisuuteen sisältyvien ehdotusten rahoituskellisia vaikutuksia yhtenä kokonaisuutena ja tarkentaa kantaansa niihin neuvottelujen edetessä. Viime vaiheessa Suomen kannat 55-valmiuspaketin kokonaisuuteen muodostetaan Suomen kokonaiset huomioiden.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ilmastotoimien sosiaalirahaston tarkoituksena olisi vähentää uuden tieliikenteen ja rakennusten lämmityksen päästökaupan aiheuttamia negatiivisia vaikutuksia haavoittuvassa asemassa oleviin

Valiokunnan lausunto YmVL 34/2021 vp

kotitalouksiin, mikroyrityksiin ja liikenteen käyttäjiin. Rahaston koko olisi 72,2 miljardia euroa ja Suomen enimmäissaanto siitä 387 milj. euroa ja nettomaksuosuus tällöin noin 840 milj. euroa. Rahasto toimisi vuosina 2025—2032 ja ulottuisi kahdelle rahoituskehyskaudelle. Päästökauppa-direktiivin muutosehdotuksen mukaan vuodesta 2026 lähtien osa uuden tieliikenteen ja rakennusten lämmityksen päästökaupan huutokauppatuloista ohjattaisiin EU:n omaksi varaksi. Rahaston koko vastaisi 25 %:a mainitun päästökaupan ennakoidusta tuotosta, mutta sen toiminta alkaisi kuitenkin jo ennen päästökaupan toiminnan aloitusta vuonna 2025.

Ympäristövaliokunta pitää välttämättömänä vihreän siirtymän ja EU:n ilmastopaketin perusläh-tökohtaa huomion kiinnittämisestä siihen, että siirtymä hiilineutraaliin yhteiskuntaan tehdään so-siaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisella tavalla. Ilmastotoimien haitallisia tulonjakovaiku-tuksia tulee kompensoida etenkin pienituloisille ja haavoittuvassa asemassa oleville, sillä ilmas-topolitiikan yhteiskunnallinen hyväksyttävyyys vaikuttaa lopulta onnistumiseen koko ilmaston-muutoksen hillitsemisessä ja siihen sopeutumisessa. Samalla on muistettava, että epäonnistumi-nen ilmastomuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa tuottaa epäoikeudenmukaisuutta kansallisesti, globaalisti ja ylisukupolvisesti, mikä vaikuttaisi monin tavoin myös Suomeen.

Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan suhtautuu EU:n laajuiseen sosiaalirahastoon erittäin kriittisesti perustein, jotka liittyvät toissijaisuusperiaatteeseen, suorien tulotukien maksamiseen EU:n talousarviosta, EU:n omiin varoihin ja rahoituskehukseen liittyviin periaatteisiin ja päätök-sentekomenettelyihin, päällekkäisen sääntelyn välttämiseen ja Suomen saanto-osuuden oikeu-denmukaisuuteen. Asian jatkovalmistelussa tuleekin ottaa huomioon myös eduskunnan keväällä 2021 EU:n monivuotisen rahoituskehysten ja elpymisvälineen käsittelyn yhteydessä ottamat kannat.

Valiokunta korostaa, että ilmastopolitiikan kokonaisuuden hallinta, yhteisvaikutusten tunnistami-nen ja tehokkuuden varmistaminen on vaativaa, ja yksittäisten kompensatiomekanismien ke-hittäminen erillään kansallisesta sosiaalipolitiikasta on epätarkoituksenmukaista tuottaen pääl-lekkäistä ohjausta ja hallinnollista taakkaa. Erilaisten kansallisten ja paikallisten haittojen hyvit-täminen olisi siten voitava kokonaisuudessaan suunnitella ja toteuttaa jäsenvaltiotasolla lähei-syysperiaatetta noudattaen. Esimerkiksi taakanjakoasetuksen kautta johtuvat päästövähennys-vaatimukset ovat Suomelle BKT/asukas-perusteisina myös suhteellisesti huomattavan raskaat, mikä tulisi ottaa huomioon arvioitaessa ehdotetun kooltaan erittäin huomattavan rahaston suh-teellista oikeudenmukaisuutta nettomaksajien näkökulmasta.

Ympäristövaliokunta toteaa toimialaansa kuuluvan rakentamisen ja asumisen osalta, että energia-köyhyyteen liittyviä ongelmia ratkaistaan Suomessa pääasiassa sosiaaliturvatoimien kautta, jot-ta varmistetaan riittävät sisälämpötilat ja sähkön saanti kotitalouksiin. Pääosa Suomen lämmityk-sestä on jo nykyisen päästökaupan piirissä kaukolämmön myötä. Öljylämmitys arvioidaan Suo-messa olevan käytössä tällä hetkellä noin 133 000 pientalossa ja noin 5 000:ssa kuntien omista-massa rakennuksessa. Muita fossiilisia polttoaineita, kuten kaasua, käytetään lämmityksessä vä-hän. Kaasulämmitteisiä rakennuksia Suomessa arvioidaan olevan noin 6 000. Rakennusten eril-lislämmitysten päästöt ovat Suomessa olleet trendinomaisesti laskusuunnassa viime vuosina öljylämmityksen vähenemisen sekä rakennusten energiatehokkuuden paranemisen ja öljystä luo-pumiselle varatun tuen ansiosta.

Valiokunnan lausunto YmVL 34/2021 vp

Suomessa kotitalouksien energiakustannukset ovat maltillisia; Tilastokeskuksen mukaan energiakulut (sähkö ja lämmitys) ovat pitkään muodostaneet noin 4—5 % kotitalouksien kokonaiskuluista. Vuonna 2018 on arvioitu, että 7,7 % kotitalouksista ei pystynyt maksamaan energialaskuaan ja 1,7 % ei pystynyt pitämään kotiaan riittävän lämpimänä. Tilastokeskuksen mukaan arvioilta 3 000 omakotitalossa asuvaa kotitaloutta on saanut toimeentulotuen lisäksi erillistä tukea lämmitykseen.

Valiokunta toteaa, että asetusehdotuksella ei ole välittömiä ympäristövaikutuksia, vaan vaikutukset syntyvät jäsenvaltioiden suunnitelmien toimeenpanon kautta. Suomessa liikenteen ja rakennusten lämmityksen päästövähennystoimia määritetään osin ilmastolain mukaisessa keskipitkän aikavälin ilmastopoliittisessa suunnitelmassa.

Rahastosta tuettaisiin ainoastaan toimia, jotka eivät aiheuttaisi merkittävää haittaa millekään muulle ilmasto- tai ympäristötavoitteelle (ns. do no significant harm -periaate). Valiokunta pitää tärkeänä tämän periaatteen soveltamista kansallisissa sosiaalirahaston varojen käyttöön liittyvissä suunnitelmissa, jotta rahoitettavat toimet ovat linjassa EU:n ilmasto- ja ympäristöpolitiikan kanssa. Tämä edellyttää tarkempaa ohjeistusta. Poliittikkakohereenssin vuoksi on tärkeää, että rahaston käyttöön liittyvät kansalliset suunnitelmat pitää toimittaa yhdessä kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelman kanssa. Tässä yhteydessä rahaston varojen käytön seuranta on myös oleellista.

Valiokunta korostaa lopuksi 55-valmiuspaketin kokonaisarvioinnin tärkeyttä. Glasgow'n ilmastokokouksen loppuasiakirjan mukaan kaikki maat ovat nyt sitoutuneet tarkastelemaan vuosittain kansallisia panoksiaan (NDC) 1,5 °C:een tavoitteen valossa, joten myös EU:n tulee pyrkiä ilmastotoimien kokonaisuuden osalta eurooppalaisen ilmastolain mukaiseen yhteiseen vähintään 55 %:n päästövähennystavoitteeseen eli pyrkiä se myös aktiivisesti ylittämään. Valiokunta korostaa, että ilmastotoimien kokonaisuus on rakennettava siten, että tavoite saavutetaan sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävästi tavalla, joka on myös kustannustehokas ja ottaa huomioon luontokadon ehkäisemiseen, digitalisaatioon ja siirtymän oikeudenmukaisuuteen liittyvät näkökohdat.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto YmVL 34/2021 vp

Helsingissä 23.11.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juha Sipilä kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

Valiokunnan lausunto YmVL 34/2021 vp
Eriävä mielipide 1

Eriävä mielipide 1

Perustelut

Valtioneuvoston U-kirjelmä (U 61/2021 vp) käsittelee EU:lle suunniteltavaa ilmastotoimien sosiaalirahastoa (Social Climate Fund). Sen tavoitteena on kompensoida 55-valmiuspaketin tuomaa taloudellista taakkaa muun muassa haavoittuvassa asemassa oleville kotitalouksille, tieliikenteen käyttäjille ja mikroyrityksille eri puolilla unionia. Jäsenmaiden on tarkoitus luovuttaa neljäsosa uuden tieliikenteen ja rakennusten lämmityksen päästökaupan huutokauppatuloista EU:n omiksi varoiksi, jotka ohjataan sosiaalirahastolle. Ehdotus edellyttää muutoksia EU:n omia varoja koskevaan päätökseen sekä monivuotiseen rahoituskehykseen.

Kokoomus ei hyväksy EU:n kehittämistä epäsymmetriseksi tulonsiirtounioksi. Kokoomus kannattaa EU:n toimivallan kasvattamista läheisyysperiaatteen mukaisesti niin ilmastomuutoksen vastaisessa työssä, kansainvälisten turvallisuushkien torjunnassa kuin muissa globaaleissa haasteissa. Vain ylikansallisella vahvalla yhteistyöllä voidaan ratkaista globaaleja haasteita. Toimivaltaa tuleekin kuitenkin kehittää läheisyysperiaatetta kunnioittaen, selkeillä toimivaltasuhteilla sekä huolehtimalla jäsenmaiden vastuuden ja velvollisuuksien tasapainosta.

Kokoomus katsoo, että sosiaalirahastolla siirretään osin puutteellisin perustein varoja maille, jotka eivät ole edistyneet ilmasto- ja energiatehokkuustoimensa tavoitteiden mukaisesti. Sosiaalirahasto siis palkitsee jäsenmaita korkeista päästöistä. Käytäntö on paitsi epäoikeudenmukainen johtaa myös päästöjen lisääntymiseen, kun rahaa ohjataan vähemmän energiatehokkaissa maissa fossiilisten polttoaineiden käyttöön.

Toisaalta sosiaalirahasto on katsottavissa EU-tasoisena sosiaalipoliittisen toimivallan lisäämiseksi. Kokoomus katsoo, että EU:n toimivallan lisääminen sosiaalirahaston keinolla on epätarkoituksenmukaista ja vastoin aiemmin eduskunnassa hyväksytyjä linjauksia.

Suomen tulee osallistua aktiivisesti keskusteluun unionin uusista omista varoista ja arvioida tulevia ehdotuksia, kuten hiilidioksidipäästöjen tullimekanismia ja digitaaliveroa. EU:n omia varoja kehittämällä voidaan esimerkiksi vähentää elpymisvälineen takaisinmaksusta jäsenvaltioille aiheutuvaa maksuosuutta. Muutokset omien varojen järjestelmään eivät saa suhteettomasti lisätä Suomen maksuosuutta, vaan pääsääntöisesti EU:n kehittämisen tulee tarkoittaa sellaisten toimintojen siirtämistä EU-tasolle, jotka on tehokkainta järjestää ylikansallisesti. Päätökset EU:n omista varoista tulee säilyttää yksimielisen päätöksenteon piirissä. Komission esittämistä EU:n uusista tulolähteistä muovivero ja päästökauppajärjestelmän laajentaminen ovat Suomelle edullisia tapoja kasvattaa EU:n omia varoja. Uudet omat varat eivät saa kasvattaa kansalaisten kokonaisverorasitusta.

EU:n elpymisvälineen käsittelyn (VaVM 4/2021 vp — HE 260/2021 vp) yhteydessä eduskunta otti kannakseen sen, että elpymisväline on kertaluonteinen eikä Suomen tule jatkossa hyväksyä vastaavia järjestelyitä. Sosiaalirahasto rinnastuu asiantuntijapalautteen perusteella rakenteeltaan ja toimintaperiaatteeltaan elpymisvälineeseen. Osin sosiaalirahaston toiminta on jopa päällekkä-

Valiokunnan lausunto YmVL 34/2021 vp
Eriävä mielipide 1

käistä jo olemassa olevien mekanismien kanssa. Edellä olevan perusteella kokoomus katsoo, että Suomen kannan sosiaalirahastoon tulee olla yksiselitteisen kielteinen.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon ja

että suuri valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin EU:n sosiaalirahaston perustamisen estämiseksi.

Helsingissä 23.11.2021

Saara-Sofia Sirén kok
Mari-Leena Talvitie kok

Valiokunnan lausunto YmVL 34/2021 vp Eriävä mielipide 2

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Ehdotetun rahaston perustaminen on ehdollinen Euroopan komission esittämän tieliikenteen ja rakennusten erillislämmityksen fossiiliset polttoaineet käsittävän päästökaupan perustamiselle, jota valtioneuvosto pitää lähtökohtaisesti kannatettavana. Rahasto on suunniteltu kompensoimaan esimerkiksi uuden päästökaupan taloudellisia vaikutuksia haavoittuville liikenteenkäyttäjille, kotitalouksille ja mikroyrityksille. Arviomme mukaan jopa 90 prosenttia tarkastellun uuden päästökauppasektorin tuloista kerättäisiin Suomessa tieliikenteestä ja loput rakennusten lämmityksestä. Rahaston koko olisi 72,2 miljardia euroa. Rahasto toimisi vuosina 2025—2032 ja ulottuisi kahdelle rahoituskehyskaudelle. Komission päästökauppadirektiivin muutosehdotuksen mukaan vuodesta 2026 lähtien osa uudesta tieliikenteen ja rakennusten lämmityksen päästökaupan huutokauppatuloista ohjattaisiin EU:n omaksi varaksi. Rahaston koko vastaisi 25 %:a komission ehdottaman uuden tieliikenteen ja rakennusten lämmityksen päästökaupan ennakoidusta tuotosta.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä huomauttaa, että Suomelle suunniteltu rahoitusosuus tiedetään varmasti vasta komission antaessa esityksensä uusista omista varoista. Nykyisen omien varojen järjestelmän perusteella voidaan kuitenkin ennakoida, että Suomen saanto rahastosta olisi pieni suhteessa Suomen maksuosuuteen.

Toiseksi emme myöskään innostu esityksestä, koska tiedossamme on se, että jäsenmaiden välistä saantoa määrittävä allokatiokaava ei ole Suomen kannalta edullinen eikä kaikin osin tarkoituksenmukainen. Allokatiokaava ei huomioi Suomelle ominaisia tekijöitä, kuten mm. harvaa asutusta, pitkiä etäisyyksiä ja kansalaisten yksityisautoilun tarvetta.

Niin ikään komission ehdotuksen mukaan ilmastotoimien sosiaalirahaston tavoitteena olisi vähentää uuden päästökauppajärjestelmän aiheuttamia negatiivisia vaikutuksia erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin kotitalouksiin, mikroyrityksiin ja liikenteen käyttäjiin, kuten edellä on todettu. Täten rahastosta myönnettävät avustukset voisi jäsenvaltioissa käyttää toimiin, ml. tilapäiseen suoraan tulotukeen ja investointeihin, jotka vähentäisivät riippuvuutta fossiilisista polttoaineista ja edesauttaisivat siirtymää kohti vähä- ja nollapäästöistä liikennettä ja rakennusten lämmitystä. Kuitenkin tulee muistaa, ettei Suomessa ei ole merkittävää määrää kotitalouksia, jotka kärsisivät energiaköyhyydestä. Suomessa energiaköyhyys on perinteisesti hoidettu muulla tavoin.

Samaten valiokuntaryhmämme toteaa, jottei tieliikenteen ja rakennusten uuteen päästökauppajärjestelmään kytkeytyvä komission ehdotus ilmastotoimien sosiaalirahastosta ole tarkoituksenmukainen, ja täten monet maamme asiantuntijatahoista suhtautuvat siihen erityisen kriittisesti.

Lopuksi valiokuntaryhmämme haluaa korostaa sitä, että isossa kokonaiskuvassa 55-valmiuspaketti, johon tämäkin esitys sisältyy, on maamme kilpailukyvyllä pitkässä juoksussa erittäin haitallinen, emmekä täten voi hyväksyä nyt tehtyä esitystä. Valiokuntaryhmä korostaa, että valtioneuvoston kannan tulisi olla selkeästi kielteinen.

Valiokunnan lausunto YmVL 34/2021 vp
Eriävä mielipide 2

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ei yhdy valtioneuvoston kantaan ja ottaa muutoin edellä olevan huomioon.

Helsingissä 23.11.2021

Mauri Peltokangas ps
Sheikki Laakso ps
Petri Huru ps